

יומא לד

משה שווערד

1. תוספות מסכת יומא דף כט עמוד א

אלא אפילו עולת העוף שנמלקה ומנחה שנקמצה תצא לבית השריפה - משמע דמשום דנעשו בלילה ותימה תיפוק ליה משום דקרבו קודם לתמיד של שחר ואמרינן (לקמן דף לד.) מניין שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר דכתיב העולה עולה ראשונה [1] וי"ל דאיצטריך קרא למיפסל משום שחיטה דאי משום קודם התמיד ההוא בהקטרה דווקא איירי כדמוכח בר"פ תמיד נשחט (פסחים דף נט.) ועוד דכוליה קרא דוערך עליה העולה איירי בהקטרה [2] ועוד אור"י דהא דאמר שלא יהא דבר קודם לתמיד היינו למצוה והכי איתא בהדיא בפ' התכלת (מנחות דף מט:): ...

2. חידושי הריטב"א מסכת יומא דף כט עמוד א

... אלמא קרבן שנשחט אחר תמיד של בין הערבים פסול, דלא קשיא לן אלא דבעי עיבור צורה, אלמא הא דדרשינן עליה השלם כל הקרבנות כולן אינו למצוה בלחוד, והוא הדין לענין שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר, דמחז קרא נפקי תרוייהו כדאיתא לקמן בפירקין (ל"ד א'), [2-3] וי"ל דההוא מדרבנן אבל מדאורייתא לא מיפסיל הקרבן...

3. תוספות מסכת יומא דף לד עמוד א

העולה עולה ראשונה - תימה למה לי קרא תיפוק ליה ממלכד עולת הבקר אשר לעולת התמיד דנפקא לן מיניה בפרק כל התדיר (זבחים דף פט.) כל התדיר מחבירו קודם את חבירו [1] וי"ל דהעולה עולה ראשונה להקדמה דהקטרה דקרא בהקטרה איירי וקרא דמלכד להקדמת שחיטה שתעשו את אלה בעשיית דם איירי והשתא ניחא דמייתי בפ' התכל' (ג"ז שם) מהעולה לאשמעי' בהקטרה דלא תנן בפ' כל התדיר (זבחים דף פח.) דתמיד קודם ... מיהו תימה למה לי קרא דהעולה ודמלכד לאשמעינן דתמידין קודמין למוספין תיפוק ליה דבתמידין כתיב בבקר ובמוספין כתיב ביום ויוקדם דבר שנאמר בו בבקר לדבר שנאמר בו ביום ואמרי' נמי מוספין בשש ואז אינו בקר...

4. ספר מקדש דוד - קדשים - סימן ט

גרסינן בר"פ כל התדיר (דף פ"ט.) תמידים קודמין למוספין מוספי שבת קודמין למוספי ר"ח כו' ומפקינן לה התם מקרא מלכד עולת הבוקר דתמידין קודמין וכן כ"ד שהוא תדיר קודם וביומא (ל"ג.) אמרינן אביי היה מסדר סדר המערכה משמיה דגמרא כו' מערכה גדולה קודמת כו' ואברים למנחה ומנחה לחביתין כו' וזה דאברים קודמים למנחה אמרינן שם משום שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר דמפקינן לה מדכתיב העולה עולה ראשונה ע"ש:

[2] והנה התוס' זבחים (פ"ט.) ד"ה כל הקשו ל"ל טעם שלא יהא דבר קודם תמיד של שחר משום דכתיב העולה עולה ראשונה תי"ל משום דתדיר ושאינו תדיר קודם ע"ש:

ונראה לומר דמש"ה אצטריך קרא דהעולה עולה ראשונה ולא סגי בזה דכל התדיר מחבירו קודם את חבירו משום דאיכא נפקותא דזה דתדיר קודם הוא רק היכא דאי אפשר לעשות שניהם כאחד וצריכים להקדים אחד לחברו אז צריך להקדים התדיר אבל כשרוצים לעשות שניהם כאחד שפיר דמי וליכא דין שצריך

דוקא לעשות התדיר קודם וכן כל הנך דחשבינן בר"פ כל התדיר כל המקודש מחברו קודם את חברו הכל בבא לעשות בזה אחר זה אבל בב"א לית לן בה וראיה לזה מדאמרינן במנחות (פ"ט ע"א) מערבין נסכי פרים בנסכי אילים נסכי כבשים בנסכי כבשים כו' של יחיד בשל ציבור כו' ופי' רש"י ז"ל כגון של תמידין בשל מוספין ע"ש וקשה איך יכול לערבן ולהקריב כאחת נסכי תמידין עם נסכי מוספין הא של תמידין תדירי [וכן של פרים בשל אילים הא אמרינן בפ' כל התדיר (צ.)] דפרים קודמין לאילים שכן נתרבו בנסכים א"כ כ"ש הנסכים עצמן שקודמין לנסכי אילים] וכן של יחיד בשל ציבור אך יכול לערב הא אמרינן בירושלמי פ"ב דיומא הלכה ב' דמנחת נסכים קודמין לחביתין שזה קרבן ציבור וזה קרבן יחיד דק"צ קודם לקרבן יחיד ומוכח דכ"ז דוקא אם עושה בזה אחר זה צריך להקדים התדיר או המקודש אבל לעשותן בב"א שפיר דמי וא"כ לפ"ז מצד תדיר ושאינו תדיר היה יכול להקטיר אברי תמיד ואברי מוסף בב"א אבל מקרא דהעולה עולה ראשונה אף בב"א אינו יכול להקטיר דהתמיד צריך להיות עולה ראשונה:

[3] ובעיקר קושית התוס' היה אפשר לתרץ באופן פשוט דבתוספתא פ"י ה"ג זבחים דחשיב כל התדיר מחברו קודם את חברו וכל המקודש מחברו קודם את חברו כו' מסקינן בד"א שבאו כולן כאחד אבל הבא

ראשון לעזרה קרב ראשון ע"ש א"כ צריך קרא היכא שהמוסף בא ראשון לעזרה דמצד תדיר אין התמיד קודמו ורק משום דהעולה עולה ראשונה:

אך נראה לומר דזה דאמרינן בתוספתא דאם בא ראשון לעזרה קרב ראשון הוא דוקא בקרבנות של ב' בני אדם דנראה דהטעם דאם בא ראשון קרב ראשון הוא משום דמצות הקרבת הקרבן על הכהנים חל משבא הקרבן לעזרה דאז הוא ראוי להקרבה דאין על הכהנים להביא הקרבן מתוך ביתו של בעל הקרבן וכיון שבא הקרבן ראשון לעזרה וכבר נתחייבו הכהנים בהקרבתו הוא קודם להשני אף אם השני יותר תדיר או מקודש וזה שייך רק בקרבנות של ב' בנ"א אחד תדיר מחברו או אחד מקודש מחברו ודין קדימה שייך בזה רק לגבי הכהנים שעליהם להקריב ב' הקרבנות וצריכים להקדים התדיר וכיון דזה שאינו תדיר בא קודם וכבר נתחייבו הכהנים בהקרבתו הוא קודם אבל בב' קרבנות של אדם אחד אחד תדיר ואחד אינו תדיר או אחד מקודש ואחד אינו מקודש דאף על הבעלים ג"כ איכא ב' מצות שעליו להביא שניהם א"כ זה דתדיר קודם איכא ג"כ גבי בעלים דזה דתדיר קודם שייך בכל מצוות שבתורה ולא דוקא בהקרבת קרבן ולענין חיוב הבעלים אין ג"כ מ"מ אם בא תחילה לעזרה דלענין חיוב הבעלים אין ביאת העזרה עושה כלום דחיוב ההקרבה שעל הבעלים היה אף קודם **וא"כ בתמידין ומוספין ששניהם הם קרבנות ציבור ועל הציבור להביא שניהם א"כ מצד חיוב הציבור לעולם התדיר קודם אף אם בא תחילה לעזרה** [וכן קרבן יחיד שבא לעזרה קודם התמיד ג"כ צריך להקריב התמיד תחילה משום תדיר קודם דלהקריב התמיד מוטל על כל אחד מישראל שהכל בעלים שלו ותדיר קודם]:

5. עוד עיין בספר קהלות יעקב
ADDENDUM ATTACHED

6. תוספות מסכת יומא דף לד עמוד א

נסכים למוספין זבח ונסכים - **תימה לי אמאי לא קאמר טעמא יוקדם דבר שנאמר בו בבקר לדבר שנאמר בו ביום** ובלאו הכי איצטריך קרא לזבח ונסכים לדרשא אחריתי בפרק התודה (מנחות דף עט.) אין הנסכים מתקדשין אלא בשחיטת הזבח שנאמר זבח ונסכים ונ"ל דאיצטריך למילף מהאי קרא כדי ליישב אותו אפ"ל למאן דאמר בזיכין קודמין למוספין אף על גב דהכא כתיב ביום והכא כתיב תרי ביום אלמא דלא משמע ליה ביום לאחר להכי מייתי קרא דזבח ונסכים אין להקשות מנלן דמנחה קודמת לנסכים אי משום דכתב עולה ומנחה אימא דנסכים קודמין למנחה דכתיב זבח ונסכים דהא לא קשה כלל דבכל דוכתא כתיב מנחה ברישא ואח"כ נסכים ובההוא קרא גופיה כתיב מנחה ברישא דכתיב עולה ומנחה זבח ונסכים.

7. ספר איזהו מקומן

ונסכים למוספין זבח ונסכים - א] יש לעיין אמאי לא קאמר משום דנסכים תדירי ממוספין ותדיר קודם, ושמא י"ל דלא נאמר כלל זה אלא כששניהם מין זבח, ועל דרך

8. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת יומא דף לד עמוד א

ונסכים למוספין. **ולכאורה קשה נימא דתדיר ושאינו תדיר תדיר קודם ומאי בעי לקרא זובח ונסכים.** והנראה בזה דאיתא במנחות [טו ב] דאין הנסכים מעכבים את הזבח אלא מביא אדם קרבנו היום ונסכיו אחר עשרה ימים אחד יחיד ואחד ציבור, והוא שלא קידשו הנסכים בכלי שרת אבל אם נתנן לכלי שרת אם לנו יפסלו בלינה, וכיון דחזינא דאפשר להקריבם עד עשרה ימים ואין חיובם לאותו היום דוקא חזינא מזה דאין זה קרבן בפנ"ע אלא גדרו הוא דהוה השלמה לתמיד ומשו"ה אין חיובו דוקא באותו היום ויכול להשלימו לאחר מכן, וכיון שבאנו לזה **אפשר דס"ד להגמ' דלא שייך כאן ענין תדיר ושאינו תדיר דכיון דאין זוגת הקרבן אותו דבר דהרי מוספין הוא קרבן היום והוא קרבן בפנ"ע.** ונסכים הוא רק השלמה לקרבן התמיד ואינו קרבן בפנ"ע א"כ בהאי שאין הדברים שוים לא נאמר תדיר קודם. וקמ"ל קרא זובח ונסכים דאעפ"כ נסכים קודמים.

9. שו"ע אורח חיים - סימן רפא

הגה - ונוהגים שבשבת מאחרין יותר לבא לבהכ"נ מבחול, משום דבתמיד של ימות החול נאמר בבקר (במדבר כח, ד) **ואצל שבת נאמר וביום השבת** (במדבר כח, ט) **דמשמע איחור** (מרדכי פרק כ"ב). ונוהגין להרבות בזמירות של שבת כ"מ לפי מנהגו, ובכל דבר אם לא אמרו אין מחזירין אותו מלבד אם לא אמר לא-ל אשר שבת וכו' מחזירין אותו. ויש להאריך ולהנעים בזמירות ואין למחות במאריך בהם, אע"פ שהמוחה מכיין משום ביטול תורה (א"ז). ומ"מ בשבת ויו"ט לא יאריך יותר מדאי, כדי שיאכלו קודם שעה ששית כדלקמן סי' רפ"ח:

10. מגן אברהם סימן רפא

וביום השבת. **הקשו האחרונים הלא פסוק זה בפרשת המוספין כתיב ומנ"ל לאחר תפלת השחר [1] ונדחקו הרבה ואשתמיטתיה דברי התו' בברכות דף כ"ח שכתבו שהמוספין היו נשחטים עם התמיד ונקטרים עמו** ע"ש וז"ל של מוספין כל היום הקשה הר"ר שמשון ז"ל דאמרינן פ"ה דזבחים מוספין בשש בזיכין בשבע וכ"ת ה"מ למצוה אבל דיעבד כל יומא נמי זמני הרי בתמור' משמע שהמוספין היו נשחטין עם התמיד ונקטרינן עמו ותו' דהתם מיירי בשב' עכ"ל ונ"ל דט"ס הוא וצ"ל הרי ביומא משמע וכו' והוא שם דף ע' דק"ל הלכה כר"ע ויליף לה מדכתיב ברגלים מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד וילפינן יה"כ מהם וא"כ היאך אמר מוספין בשש דהא התמיד קרב לכל המאוחר בד' אלא ע"כ דיעבד קאמר דכשר בשש א"כ היאך אמר כל היום וי"ל דמיירי בשבת פ"ה והיא דמוספין בשש מיירי בשבת דלא ילפינן מרגלים וה"ה ר"ה ולכן מקריבין בשש אבל באמת בדיעבד מוסף כשר כל היום כדאית' פ"ב דתמורה ודברי מהרש"א בכאן צ"ע **וא"כ ה"פ כיון דכתיב במוסף וביום דמשמע איחור כמ"ש רש"י בפסחים רפ"ה א"כ מוספין בשש ואנו מצלינן מוסף אחר שחרית לכן מצוה לאחר שחרית כנ"ל וב"ח** כ' עיקר הטעם משום שינה שזהו עונג שבת ואסמכוה אקרא עכ"ל וא"כ בימי החורף ל"ל בה:

11. ספר פסקי תשובות

בענין תפילה בזמנה בשבת ויו"ט, וההכנה אליו

א. שם, רמ"א: ונוהגין שבשבת מאחרין יותר לבוא לבית הכנסת מבחול, משום דבתמיד של ימות החול נאמר 'בבוקר', ואצל שבת נאמר 'וביום השבת' דמשמע איחור (מרדכי פכ"ב דשבת). ובמהרי"ל (סימן ל"ז) משמע שעיקר הטעם כדי שלא לבטל שינת שחרית שהוא עונג שבת, וטעם זה הובא בב"ח (סוד"ה ומסדרין) ובמג"א (סק"ב) ושאר² אחרונים. ועוד טעמים הגונים³ נאמרו על מנהג זה.

ומיהו לכל הטעמים ולכל הדיעות אין⁴ היתר להתפלל לאחר זמן תפילה, שנכנס לחשש גדול

סעי' א' ועוד. 3. בתשובות גאונים (אוצר הגאונים חלק התשובות סי' ל"ג) מובא תשובת רב נטוראי גאון "כך הראוני מן השמים שישראל משכימין לבתי מדרשות בשבתות וימים טובים ומתחילים ללמוד אחר שהגיע זמן קריאת שמע (ותיקון), ולומדים עד קרוב לבי' שעות, ואחר כך מתפללים, ויפה הם עושים, וכך מנהג בבל וכו' מפני קושי גלות ומיעוט הלימוד תקנו להשכים לביהמ"ד וללמוד עד שחרית", וכעין

שברכותו⁵ לבטלה, ואין הבדל בזה⁶ בין ימות החול לשבת ויו"ט, ובודאי עדיף⁷ טפי להתפלל ביחידות בתוך הזמן מלהתפלל בציבור המאחרים זמן תפילה. והרואה שהזמן דחוק, ידלג⁸ ממזמורי פסוקי דזמרה ויתפלל קודם שיעבור הזמן. ועיקר⁹ דברי הראשונים והרמ"א לענין איחור

זמן תפילה, נסובים לענין ק"ש ותפילה כותיקין, שבשבתות וימים טובים¹⁰ שפיר דמי להקל בזה, כדי שלא לבטל שינת שחרית. ועוד יש לציין כי מצינו¹¹ ראשונים ופוסקים החולקים על עצם דין זה, שאינו מוזכר בתלמודים ובמדרשי חז"ל, וסוברים שאין שום ענין לאחר זמן התפילה בשבת ויו"ט, ועפ"י¹² הזוהר הק' ומסורות האר"י ז"ל אדרבה יש להשתדל שכמעשהו בחול כך יהיה מעשהו בשבת, וישכים לעסוק בתורה או באמירת מזמורי תהלים¹³ וכדו' עד שיגיע זמן תפילת הציבור, והכל¹⁴ לפי מה שהוא אדם ולפי כוחותיו וטהרת לבו.

12. תוספות מסכת יומא דף לד עמוד א

לעולם רבנן היא - הא דלא קאמר אי בעית אימא רבנן אי בעית אימא אבא שאול ובסידרא לא קא מיירי י"ל משום דרישא דלא כאבא שאול דקתני ונכנס להקטיר קטורת ולהיטיב הנרות כדאמר בפ"ק (דף יד:).

13. הערות הגר"ש אלישיב מסכת יומא דף לד עמוד א

ילמד של שחרית משל ערבית. והדברים תמוהים דהא מפורש בקרא ואת הכבש השני תעשה בין הערבים
כמנחת הבקר וכנסכו הרי מפורש בקרא דיש נסכו בשחרית.

... והנראה ליישב תמיהתו. דהנה בספרי בהאי פרשה [במדבר כח ז'] דואת הכבש השני דרש לה ואת הכבש השני תעשה בין הערבים למה נאמר לפי שהוא אומר את הכבש האחד הרי שלא הקריב של שחר שומע אני שלא יקריב בין הערבים ת"ל השני תעשה בין הערבים מגיד שאם לא הקריב תמיד של שחר מקריב בתמיד של בין הערבים.

והיינו דלפי הספרי האי קרא דכבש השני איירי כשלא הביא תמיד של שחר וקאתי למימר דלא תליא תמידים אהדדי ואם לא הביא שחרית מביא הוא בין הערבים, וא"כ דהאי קרא איירי כשבא ליקרב יחידי א"כ סיפא דקרא דכמנחת הבקר וכנסכו נמי איירי בכה"ג דמקריב בין הערבים כי היכא דמקריב בבקר אם יודע שאין לו אחר אח"כ שאין מעכב הקרבתו בבקר, וא"כ דהשתא כל האי קרא איירי בנקרב יחידי ליכא שום ראייה להיכא דמקריבים שני התמידים שבשניהם בעי נסכים ואפשר דדוקא של ערבית דקרא ד"ונסכו" איירי ביה בעי נסכים ולכן בעינן לילף שחרית משל ערבית. שיש נסכין גם שחרית וה"נ דאפילו יש שני תמידים איכא תרתי נסכים בוקר וערב...

14. תוספות מסכת יומא דף לד עמוד ב

רבי אומר של ערבית משל שחרית - נ"ל דאיכא בינייהו: [1] ציבור שלא היו להם נסכים אלא לאחד מהן למאן דאמר דגמר של ערבית משל שחרית א"כ שחרית עיקר ויקריבום שחרית ולמאן דאמר גמר שחרית מערבית ויקריבום ערבית.

15. שפת אמת מסכת יומא דף לד עמוד ב

בתוס' ד"ה רבי אומר כו' דא"ב ציבור שלא היו להם נסכים אלא לאחד כו', דבריהם צע"ג לדינא דלכאורה נראה דלכו"ע הקודם בשעתו זוכה בהנסכים וגם אם של בין הערבים נלמד מדשחרית מ"מ כיון דעכשו היא זמנו של בין הערבים נראה דקודם, [וכן 2] פ"ה הר"ח דליכא נ"מ בינייהו לדינא אלא משמעות דורשין]:

16. שערם מצויינים בהלכה

דהמשפיע גדול יותר מהמקבל. ובגליוני הש"ס להגרי"ע ציין למש"כ התוס' במס' יבמות (ז: ד"ה ואמר עולא) דדבר שכתוב בו בהדיא חמיר יותר ממה שלמד ממנו מכח הקישא, וכ"כ התוס' לקמן (מד. ד"ה מאי לא). ובפ"ה הר"ח כתב דאיכא בינייהו משמעות דורשין. ובריטב"א כתב, דהא דלא הזכירו בגמרא דאיכא בינייהו נסכי יין כמש"כ התוס', או משמעות דורשין כדאמרינן בכמה דוכתי, משום דהכא לא שייך כל זה, דודאי משמעות דורשין איכא בינייהו, דהא הלכתא למשיחא כשיבא אליהו מורה צדק.

דף לד: רבי אומר ערבית משל שחרית. ע"י ברש"י הטעם. וכתבו התוס' דנפק"מ ביניהם, בציבור שלא היו להם נסכים, אלא לאחד מהן, למ"ד דגמר של ערבית משל שחרית, א"כ שחרית עיקר ויקריבם שחרית, ולמ"ד גמר שחרית משל ערבית, יקריבם ערבית. והביאור בזה שיש מעלה יותר במה דכתיב בהדיא. ובטל תורה ציין להא דאיתא בגמ' זבחים (מח:): כלום מצינו טפל חמור מן העיקר, ופרש"י דהמלמד חמור יותר מן הלמד, והיינו דידיע

17. גליוני מנחת חן

עוד נפק"מ דאם לא הקריבו נסכי היין בא' מהם אותו שהוא עיקר, שלא יקריבו בשני שלמד ממנו (ריטב"א). ועי' תוס' הרא"ש שכתב שני טעמים אחרים, ועי' משנת יעבץ (סי' ל') שכ' בביאור מחלוקת הראשונים אי איכא נפק"מ בין רבי ורבנן כתוס', או דרך משמעות דורשין איכא בינייהו כר"ח, דזה תלוי בהא דפליגי ר"א ור"י בגיטין (ס' ע"ב), אם תורה רוב בכתב, או רוב על פה, והיינו לר"א דתורה רוב בכתב, וכפירש"י שם, רוב התורה תלוי במדרש שכתובה למידרש בכלל ופרט, וגז"ש, ושאר מדות שהתורה נדרשת בהן, כלומר, שגם מה שדרשו בי"ג מדות הרי"ז כתורה שבכתב, א"כ אין כל חילוק לדינא בין דבר שכתוב במפורש בתורה שבכתב, לבין דבר שנלמד בי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן, שהרי"ז ככתוב במפורש בתורה, ואשר ע"כ שפיר כ' הר"ח דליכא בין רבנן ורבי, אלא רק משמעות דורשין איכא בינייהו, כיון שגם מה שנלמד בי"ג מדות, הרי"ז ככתוב במפורש בתורה.

אולם לר"י דתורה רוב על פה, והיינו דמה שלמדים בי"ג מדות, אי"ז כתורה שבכתב, אלא תורה שבעל פה, וא"כ שפיר כ' התוס' דאיכא בינייהו בין רבנן לרבי ציבור שלא הי' להם נסכים אלא לאחד מהן, והיינו דמה שכתוב במפורש בתורה זה עיקר, וקודם לדבר שנלמד בתורה שבע"פ, והטעם לזה הוא כמש"כ הר"ן בנדרים (ח' ע"א), דלא הוי מושבע ועומד מהר סיני, שאין שבועה חלה עליו, אלא בדבר שמפורש בקרא בהדיא, אבל כל מידי דאתא מדרשא אעפ"י שהוא מה"ת, כיון דלית' מפורש בקרא בהדי' שבועה חלה עליו, וא"כ מה"ט דבר המפורש בקרא בהדיא, קודם למידי דאתא מדרשא אעפ"י שהוא מה"ת, כיון דעל דבר המפורש בקרא הוא גם מושבע ועומד מהר סיני.

18. שו"ת חכם צבי סימן קנ

כתב מהרדב"ז בתשו' י"ג מי שהיה חבוש בבית האסורין ונתנו לו רשות לצאת פע"א בשנה אין חוששין למצוה קלה או חמורה אלא כיון דקיי"ל אין מעבירין על המצות המצוה הראשונה שתבא לידו וא"א לעשותה בבית האסורין יעשה ויש להקשות על זה דקמבעיא לן בפ' התכלת /דף/ מ"ט ציבור שאין להם תמידין ומוספין איזה מהן קודם ומוקי לה במוספין דהאידינא ותמידין דלמחר תדיר עדיף או מקודש עדיף ואי כסברת הרב ז"ל אף אי תדיר עדיף מוספין קדמי מטעם דאין מעבירין על המצות א"ו דלא אמרינן אין מעבירין עה"מ אלא בשתיהן שוות אבל לא בדחד מינייהו עדיף ... ומסתמא דברי הרדב"ז ז"ל במצוה שא"א לעשותה ע"י אחרים מיירי וההיא דברכת הלבנה שפסק הרב בת"ה שיש לנו להמתין ל"ק דהתם המצוה ההיא נעשית באופן יותר משובח לכן יש להמתין כדי לקיימה על צד היותר טוב

19. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת יומא דף לד עמוד ב

ומי אמר אביי הכי והתניא בשר ערלתו אפילו במקום שיש שם בהרת יקוץ וכו' ואמר אביי לר' יהודה דאמר דבר שאין מתכוון אסור. ותמה הרשב"א בשבת [קלג. ד"ה ואביי] מה שייך האי מילתא דקוצץ בהרת לאינו מתכוון הא כיון שהוא מתעסק בחתיכה עצמה הרי מתכוון הוא לחתיכה אלא שאינו מורידו לשם קציצת בהרת לטהר ורק משום דבר אחר אבל מ"מ מתעסק הוא בקציצת הבהרת ומתכוון לזה ממש ואין זה קרוי אלא מלאכה שאינה צריכה לגופה כחופר בור ואינו צריך אלא לעפרה דמתכוון הוא לחפירה אלא שיש לו מחשבה אחרת ביחס לתוצאה. ותירץ הרשב"א דאי כתב רחמנא בפירוש השמר בנגע צרעת שלא תקוץ ה"נ דבכה"ג לאו אינו מתכוון מיקרי אלא מלאכה ממש רק אין צריכה לגופה, אבל כתב השמר בנגע צרעת סתמא והיינו השמר שלא יטהרנו אלא בהוראת

כהן ואנן הוא דאמרינן דכיון שכן דאסור לקצוץ הבהרת שמטהר הוא בקציצתו והלכך כשזה קוצץ לשם מילה ה"ל דבר שאין מתכוון אצל טהרה, וכוונתו דאיסור קציצת בהרת אינו המעשה עצמה אלא האיסור כאן הוא לטהר ורק הקציצה הוא ה"ל לטהרה א"כ כל שלא נתכוון לשם טהרה אלא לשם מילה אינו מתכוון מיקרי דא"ל לומר דמתעסק הוא במלאכה ובאיסור עצמו דהרי חסר כאן דבר שהוא בעצם בעצמות המלאכה והוא הכוונה לכן אינו מתכוון מיקרי.

20. מרומי שדה מסכת יומא דף לא עמוד ב

שם במשנה. אם היה כה"ג זקן או איסטניס מחמין לו חמין כו'. לעיל הו"ל להתנא למיתני הכי גבי טבילה ראשונה. ונראה דהראשונה שהיתה במקום שכל הכהנים יכולים לטבול, היו יכולים רוב הכהנים להחם את המים בגופן. משא"כ טבילה שניה שהיה בקדש ורק לכה"ג. אכן בסדר עבודה להרא"ש ז"ל מבואר, דמפרש משנתינו במקוה ראשונה, אבל בהמשניות להגרע"א ז"ל הביא בשם הפר"ח ז"ל ג"כ כמוש"כ:

21. ספר איזהו מקומן [דף לא:]

אם היה כ"ג זקן או אסטניס מחמין לו חמין ומטילין לתוך הצונן כדי שתפיג צינתן:

והרעק"א במשניות כתב בשם הפר"ח לדייק ממתני דקתני הך דמטילין לתוך הצונן לאחר טבילה הראשונה, ומשמע דבטבילה קמייתא לא עבדי הכי, לפי שהיו לאחר טבילה הראשונה, ומשמע דבטבילה קמייתא לא עבדי הכי, לפי שהיו מטילין עששיות של ברזל [כדאיתא לקמן לד:] ויש בזה איסור שבות דרבנן, אלא דבארבע טבילות שהיו בקדש קי"ל דלא גזרו שבות במקדש משא"כ ראשונה שהיתה בחול.

והשיח יצחק (לד: ד"ה תניא) נקט נמי תחילה שתנאי דמתני' ודברייתא פליגי, אך חזר בו לפי שהרמב"ם ומאירי כתבו ב' התקנות, ומפרש דודאי מתני' מודה נמי להטלת עששיות, ומים חמים נקטה לרבנות דלא חיישינן לדברי ר"י בירושלמי שמא יאמרו ראינו כהן גדול טובל בשאובין ביוהכ"פ, אבל תנא דברייתא פליגי אמתני' וחייש להא, עי"ש.

22. רמב"ם יד החזקה הלכות עבודת יום הכפורים פרק ב

(ד) היה כהן גדול זקן או חולה מלבנין עששיות של ברזל באש מבערב ולמחר מטילין אותן במים כדי להפיג צינתן שאין שבות במקדש א מערבין מים חמין במי המקוה עד שתפיג צינתן:

23. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת יומא דף לד עמוד ב

והקשה הרעק"א הא משנתנו תקשה מצד אחר דהיאך היטילו חמין לתוך צונן וטבל בו הא אסור לטבול בחמין משום גזירת מרחצאות בשבת ואיסור רחיצה בשבת ואפילו בפורשין אסרו רחיצה והיינו היכא שלא חממו באיסור וגם הכא שייך התירוץ דאין שבות במקדש. ולכאורה היה נראה דקושיא זו ליתא דהא איתא בשבת [מ א] דבתחילה היו רוחצין בחמין שהוחמו מער"ש התחילו הבלנים להחם בשבת ואומרים מער"ש הוחמו וכו' הרי מבואר דגזירת מרחצאות בשבת לא היה מיד ובתחילה התירו ע"י מים שהוחמו מער"ש. ולפ"ז מאן לימא לן דמשנתנו לא איירי קודם גזירה אחרונה דמרחצאות בשבת.

24. רש"י מסכת יומא דף לד עמוד ב

והלא מצרף - הנותן ברזל מן האש למים מצרפו - [1] מחזקו ומקשהו.

25. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת יומא דף לד עמוד ב

והלא מצרף. רש"י בשבת [מא: ד"ה מצרף] כתב דאיסור צירוף הוא משום שהוא גמר מלאכה הצורפין [1] והיינו מדין מכה בפטיש. [2] ויש ראשונים דס"ל שהוא משום בנין בכלים.

26. רבינו חננאל מסכת יומא דף לד עמוד ב
והלא מצרף כלומר והלא נמצא [3] מכבה ריתוח האש במים

27. תוספות מסכת יומא דף לד עמוד ב

הני מילי באיסורא דאורייתא אבל הכא צירוף דרבנן - ה"ג רש"י ולא גרסי' אין שבות במקדש [1] ומפרש כיון דאפי' אי הוה מתכוין ליכא איסורא דאורייתא כי לא מיכוין לא גזרו ביה רבנן אפילו במדינה וקשה לר"י דא"כ משמע דבצירוף דרבנן לא אסר ר' יהודה ובפרק כירה (שבת דף מא:): משמע דאסר דקאמר אביי גופיה התם המיחם שפינה ממנו מים לא יתן לתוכו מים כל עיקר מפני שמצרף ור' יהודה היא דאמר דבר שאין מתכוין אסור ... ועוד שהוא מוחק כל הספרים דגרס בהו הני מילי בכל התורה כולה אבל הכא צירוף דרבנן ואין שבות במקדש [2] על כן נראה לר"י אביי אמר אפי' תימא שהגיע לצירוף דבר שאין מתכוין מותר פירוש מן התורה ואף על גב דמדרבנן אסור אין שבות במקדש ופריך מי אמר אביי דדבר שאין מתכוין לא מיתסר אלא מדרבנן והתניא וכו' ומדאיצטריך קרא ש"מ דדבר שאין מתכוין אסור מדאורייתא ומשני הני מילי בכל התורה כולה אסור שאין מתכוין כמתכוין אבל הכא פירוש בשבת דכתיב ביה מלאכת מחשבת בעינן שיחשב לעשות המלאכה שהוא עושה הלכך צירוף דהכא הוי כלא מתכוין דרבנן ואין שבות במקדש ויש ספרים דגרסינן בהו בהדיא אבל הכא מלאכת מחשבת אסרה תורה וזה כפר"י והשתא אוכחן דלר' יהודה דבר שאין מתכוין מותר מדאורייתא גבי שבת ותימה דבפרק ספק אכל (כריתות דף כ:): אמר רב אשי כגון שנתכוין לכבות העליונות והובערו התחתונות מאליהן ור"א בר צדוק סבר לה כר' יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור אלמא לר' יהודה דבר שאין מתכוין חייב מה"ת ויש לומר דהתם פסיק רישיה הוא שא"א בשום ענין כשחותה שלא יובערו התחתונות וכיון דהוי פסיק רישיה כמתכוין דמי ... [דף לה עמוד א] ובערוך פי' בע"א ההיא דהבונה לא צריכא דעביד בארעא דחבריה כיון שאין נהנה כלל בייפוי קרקע חבירו שרי אפילו לכתחילה אף על גב דהוה פסיק רישיה והא דאמר מודה רבי שמעון בפסיק רישיה ה"מ בדבר שהוא נהנה כגון בארעא דידיה וקוצץ בהרת בנו שהוא נהנה ומתוך כך התיר ברזא הכרוכה בפשתן למשוך ממנו בשבת אף על גב דקא עביד סחיטה והוי פסיק רישיה הואיל ואינו נהנה באותה סחיטה דקא אזיל לאיבוד ומותר ... ולדברי הערוך אתי שפיר הא דאמר בפ' כל התדיר (מנחות דף צא:): המתנדב יין מביא ומזלפו על גבי האישים ופריך והא קא מכבה ומוקי לה כר"ש דאמר דבר שאין מתכוין מותר ואפי' דהוי פסיק רישיה שאי אפשר לזלף על גבי האישים שלא יכבה מתיר ר"ש לכתחילה מאחר שאין נהנה ...

28. תוספות כתובות דף ה/ב

אם תימצוי לומר הלכה כרבי יהודה מקלקל הוא אצל הפתח ושרי - פי' דרבי יהודה אית ליה דמקלקל בחבורה פטור אף על גב דפטור אבל אסור מיהו הכא מותר לכתחלה משום דאיכא תרתי מקלקל בחבורה ודבר שאינו מתכוין ...

29. ספר איזהו מקומן

הני מילי בכל התורה אבל הכא צירוף דרבנן הוא:

גירסת ופירושי הראשונים בסוגיא זו:

א. רש"י גרס כלפנינו, ופירוש גירסתו התבאר בתוס': דר"י דאסר דבר שאין מתכוין היינו דוקא במילי דאורייתא, אבל צירוף עששיות דהכא הוי דרבנן כיון דהוה חתיכות ברזל בעלמא ואין זה גמר מלאכתן.

ב. הרמב"ן בשבת מב. גם אזיל בדרך זו, אלא דמפרש דהכא הוי צירוף דרבנן לפי שהעששיות מתוך שהן חמות הרבה מפשירות המים, ואין מצרף צירוף גמור אלא במים צוננין. וכתב מהר"י קורקוס (יוס"פ 3

ג. תוס', תו"י, ותוס' הרא"ש, גרסי כגירסא שדחה רש"י "ה"מ בכל התורה כולה אבל הכא צירוף דרבנן ואין שבות במקדש", ומפרשים דר"י ודאי אסור דבר שאין מתכוין אפילו באיסורא דרבנן, אלא דאפילו נימא דצירוף בעלמא הוא איסור תורה, מיהו דבר שאינו מתכוין שאסור מן התורה הוא רק בשאר איסורין שבתורה, ואילו בשבת בעינן מלאכת מחשבת ולכך אינו מתכוין אסור רק מדרבנן, ולא גזרו שבות במקדש.

ד. הריטב"א הקשה מכמה סוגיות דמשמע דאין חילוק בין שבת לשאר איסורין לענין דבר שאין מתכוין, ולכך מסיק כגירסת תוס' אבל מפרש באופ"א: דלעולם לר"י דבר שאינו מתכוין אסור בכל גווני, אבל הכא אפילו כשמתכוין הוי איסור דרבנן גרידא וכדפירש"י, ובמקדש הקילו דאין שבות במקדש, והא דהוצרך בגמ' להוסיף ולומר "מלאכת מחשבת אסרה תורה" משום דאף במקדש לא התירו אלא איסור קל, אבל שבות חמור שדומה למלאכה נוהג אף במקדש - עי' בדבריו.

30. דף על הדף יומא דף לד עמוד ב

משנה: אם היה כהן גדול זקן או איסטניס מחמין לו חמין ומטילין לתוך הצונן כדי שתפיג צינתן.

המרדכי הל' מקואות (סי' תש"נ) כתב דאין לטבול במקואות חמין גזירה שיבא לטבול במרחצאות. וכתב שם בזה"ל ואף על גב דתנן בפרק א"ל הממונה אם היה כה"ג איסטניס מחממין לו חמין מטילין לתוך הצונן כדי שתפיג צינתן, י"ל בכמה דברים התירו שבות במקדש ואסור בגבולין מדרבנן, וכדאשכחן בסוגין לגירסת התוס' דאין שבות במקדש.

ויש להעיר מדברי המרדכי על המהרש"א (שבת מב א) שכתב דלא אמרינן אין שבות במקדש רק באיסורי שבת ולא בשאר איסורין, דהא איסור טבילה בחמין משום גזירת מרחצאות אינו איסור שבת, וק"ל.

בשו"ת חתם סופר (יו"ד סי' ריד) הקשה דהא דכמו דב' שבותין לא התירו בין השמשות כמו שכתב הרע"ב בעירובין, ה"ה ב' שבותין לא התירו במקדש, ולדברי המרדכי יש כאן ב' שבותין א' כיבוי עששיות ברזל ב' טבילה בחמין. ותירץ ע"פ מש"כ האבן עזר דל"א דב' שבותין אסורין רק אם הם א' מתוך השני כגון שצריך לעלות באילן ליטול מוקצה, אבל הכא כל שבות לחודיה קאי ושרי.

31. ספר מקדש דוד - קדשים - סימן לו

יש לחקור בכ"ג ששימש ביה"כ בעבודות פנים בבגדי זהב דפסול אם יש בו ג"כ משום איסור זרות כשאר מחוסר בגדים דאיכא מיתה משום זרות דאין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם דאע"ג דראוי הוא הכ"ג בהנך בגדים לשאר עבודות מ"מ כיון דהאי עבודה צריכה בגדי לבן לגבי האי עבודה מקרי אין בגדיו עליו ואין כהונתו עליו ולגבי אותה עבודה חשיב זר ואיכא חיוב משום זרות וכמו בכהן הדיוט ששחט פרו של אהרן דאמרינן ביבמות (ל"ג ע"ב) דחייב משום זרות משום דהוי זר לאותה עבודה או אפשר דהטעם דאם עבד עבודת פנים בבגדי זהב דפסול אינו משום דאין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם והו"ל כזר זור מיחל עבודה דכיון דראוי הוא באותן הבגדים לשאר עבודות מקרי בגדיהם עליהם וכהונתם עליהם וזה דפסול הוא משום דביה"כ כתיב חוקה לעכב על כל האמור בהם ומש"ה בגדי לבן מעכבין אבל חיוב זרות ליכא]:

32. ספר מנחת חינוך - מצוה קפה - אות ו

ודע, דזה פשוט דבשעה שכהן גדול לבוש בגדי לבן, דאם עבד [כגון] שהיפך בצינורא על גבי מזבח החיצון, חייב מיתה כמחוסר בגדים. וכן אם עבד איזה עבודה בפנים בבגדי זהב דינו כדין יתר בגדים שגם כן מחוייב מיתה בידי שמים וג"כ מחלל עבודה, עיין פ"י מכלי המקדש הל' ד' - ה'. ואם כהן הדיוט, או זר עבדו איזה, עבודה ביום הכיפורים ויש בה מלאכה חייב ג"כ משום מלאכה ביום הכיפורים, כמו שכתב הר"מ בפ"ט מביאת המקדש הי"ב דזר ששימש בשבת דבר שיש מלאכה חייב משום שבת ג"כ, הכא נמי חייב משום יום הכיפורים גם כן, ופשוט:

33. ספר איזהו מקומן

ג] בטעם שאין נכנס בבגדי זהב לפנים - איתא בגמ' ר"ה כו. משום שאין קטיגור [זהב העגל] נעשה סניגור. ובמדרש רבה (ויק"ר כא. ו.) איתא טעם נוסף שהוא כדי לחוס על ממונם של ישראל. וביאר הרש"ש שם (אות ט') לפי שהבגדים שמשמש בפנים טעונים גניזה (לעיל יצ:), ואבני אפוד יקרים הם למאד וחסו על ממון ישראל לגונזן.

34. משנה למלך הלכות עבודת יום הכיפורים פרק ב

[ב] וטובל ועולה ומסתפג. והנה ספוג זה הוזכר בגמרא במקומות הרבה וכל שמזכיר טבילת כ"ג קתני עלה ומסתפג ולא ראיתי למפרשים אם ספוג זה הוא חיוב או אורחא דמלתא נקט דמסתמא כל הטובל מסתפג לאחר טבילה. ומדברי רבינו דקאמר ומסתפג משמע דחיובא הוא. ונראה דחיוב זה הוא משום דקי"ל דאפי"נ נימא אחת או עפר אם היתה בין בשר לבגד הרי זו חציצה ועבודתה פסולה וכמ"ש רבינו בפ"י מהל' כלי המקדש הל' ו'. ולפי זה יש לחוש שמא בטבילה נדבק בבשרו מעפרירות המים נימא או עפר ומש"ה חייב להסתפג אחר טבילה ואף דנימא דאין לחוש לזה מ"מ הרי כתב רבינו שם בדין ז' שצריך לזוהר שלא תכנס הרוח בשעת עבודה בין בשרו לבגדו עד שיתרחק הבגד מעליו ופשיטא דלא גרעי מים מרוח וא"כ צריך לספוג משום דשמא המים יהיו מבדילים בין הבגד לבשר ומש"ה קאמר רבינו ועולה ומסתפג. האמת דבפ"ק דתמיד מ"א תנן ירד וטבל עלה ונטתפג והתם פשיטא דאורחא דמלתא נקט והוה שרבינו בפ"ח מהלכות בית הבחירה כשהעתיק משנה זו השמיט הא דעלה ונטתפג יע"ש:

35. שיעורי ר' דוד מסכת פסחים דף סה עמוד ב

תסג) אי לענין בגדי כהונה אף לח חוצץ

גמ' והא קא חייץ, [ומשני] לח הוא ואינו חוצץ וכו'. הנה המשל"מ (פ"ב מהל' עבודת יוהכ"פ ה"ב) כתב דהא דאיתא בגמ' וברמב"ם שם גבי טבילת כהן גדול, עלה ו"מסתפג", הוי זה חיוב מדינא, משום דאל"כ יהיו המים חציצה בין הבגד לבשר. דהא כתב הרמב"ם (פ"י מהל' כלי המקדש ה"ז) דצריך הכהן לזוהר שלא תכנס הרוח בשעת עבודה בין בשרו לבגד עד שיתרחק הבגד מעליו, וא"כ פשיטא דלא גרעי מים מרוח, ומשו"ה כתב הרמב"ם עולה ומסתפג. והקשו עליו, מ"ט מים הוי חציצה, הא לח אינו חוצץ, וכמבואר הכא. וכנראה דסובר דהתם גבי לבישת בגדים הוי דין אחר דכיון דכתיב שיהיו על בשרו הוי זה דין דכל דבר הוי חוצץ, אבל הכא בין רגליו לרצפה, הוי ככל דיני חציצה, ובזה לח אינו חוצץ.

36. תוספות ישנים מסכת יומא דף לו עמוד א

פילוסין והנדוין. פר"ח מלבושין הן בלשון ערבי ובת"כ מפיק מקרא לשנות בגדי לכן לערב דקתני מנין לרבנות כלים אחרים לבין הערבים ת"ל ולבש את בגדי הבד וקרא יתירא הוא לדרשה:

37. ספר איזהו מקומן

הכל שלושים מנה - לא נתבאר מקור וטעם שיעור זה, וכתב ערוך השולחן העתיד (סי' נט. ת.) דמסתמא הוא מהלכה למ"ס, וע"ע גבורת ארי (לס. ד"ה סא א'). והראוני שבפי' סדר העבודה לאבודרהם כתב רמז לזה מן המקרא, שבפרשת אחרי מות בסדר

העבודה הוזכר ה' פעמים תיבת 'בד' שהיא בגימטריא שש, ויחד עולה שלושים. מיהו כתב המאירי שבדיעבד אין השיעור הזה מעכב, וכן אין מעכב שבשחר יהיו מובחרים יותר.

38. רמב"ם יד החזקה הלכות כלי המקדש פרק ח

(ג) בגדי לבן הם ארבעה כלים שמשמש בהן כ"ג ביה"כ כתנת ומכנסים ואבנט ומצנפת וארבעתן לבנים וחוטן כפול ששה ומן הפשתן לבדו הם ושתי כתנות אחרות היו לו לכהן גדול ביום הכפורים אחת לובשה בשחר ואחת בין הערבים ושתייהם בשלושים מנה משל הקדש ואם רצה להוסיף מוסיף משלו ומקדיש התוספת ואחר כך עושה בה הכתנת:

סימן מו

בענין עשה דהשלמה

פסחים ד"ח ע"ב ת"ר מנין שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר כו' העולה עולה ראשונה ומנין שאין דבר קרב אחר תמיד של צון הערבים ח"ל כו' עלי השלם כל הקרבות כולם וצתוד"ה העולה כ' דצ"י התכלת מצואר צהדיא דאין מטכצ דיעצד דהכי אמר חז"י צהתכלת דמ"ע ע"ב דהא דהעולה ראשונה שלא יוקדם דבר קודם לתמיד של שחר אינו אלא למזבח ועפ"ז אתי שפיר הא דריש עירובין דשלמים ששחטן קודם פתיחת דלתות הריכל פסולין ע"ש דקשה תיפול משום דה"י קודם התמיד ולהג"ל א"ש דמשום זה לא ה"י נפסל דיעצד, וצתוס' מנחות שם וציומא דכ"ע תירלו צאופניס אחרים [דשלמים ששחטן קודם פתיחת דלתות הריכל משכח"ל שה"י אחר התמיד כגון שחזר וסגרן א"י צשחיעה לפני התמיד לא מיפסל אה"כ הקריבו ואילו לפני פתיחת דלתות השחיעה פסולה, א"י מדאורייתא לא נפסל לפני פתיחת דלתות רק שלמים לשי' רש"י ז"ל צצבחים ד"ס ומשכח"ל שהקריב התמיד שהוא עולה, לפני פתיחת הדלתות וכיו' בשלמים אחר התמיד ומפסלי משום לפני פתיחת דלתות].

גם מהא דהתכלת דקאמר חז"י צהדיא דהא שלא יקרב קודם תמיד של שחר אינו אלא למזבח לא פסיקא לכו' להתוס' שזכו לכ"ע, משום דאשכחן צכ"פ אלו דברים דצחקריב אחר תמיד של צין הערבים פסול ולפני תמיד ש"ש ואחר תמיד של צהער"צ חד דינא להן דמחד קרא נפקי, ולדודו התוס' צזה ומסקנהם צמנחות וציומא שם דמדרבנן מיפסל וזהו דקתני צתוספתא דפסול אצל מדאורייתא אינו אלא למזבח ולא לטיכוצא, וההיא דפי' אלו דברים דאמרי' פסולו משום ששחט אחר התמיד

היינו משום דטכ"פ אסור לעשות עבודת הקרבן כדינו, ממילא מיפסל ועומד הוא שהרי למחר יפסל צלילה ע"ש, [אצל מלאתי להריעצ"א ז"ל ציומא כ"ע שכתב צחד תירולא דגם מדאורייתא מפסל קודם לתמיד ש"ש אלא דדוקא ההקדמה פסולה אצל השחיעה צלצד קודם לתמיד אינו אלא מדרבנן ע"ש שמתווסף כל זה פלפלו התוס'. והנה צתוס' מנחות שם הוכיחו דאחר תמיד של צהער"צ אינו אלא איסורא אצל לא מיפסל צדיעצד מדאמרינן צפסחים נ"ע דמחוסר כפורים צער"פ מקריב כפרתו אחר התמיד דיצא עשה דפסח ש"ש צו כרה וידחה עשה דהשלמה שאין צה כרה, והשתא אי אחר התמיד הוא פסול צחקרבן [ולא איסורא צלצד] לא שייך צו דחיי' דרק איסור נדחה אצל מה שהוא פסול אין זה קרבן כלל, ואטו לצורך פסח נכשיר להמחוי"כ כל פסולי קרבות כגון צע"מ וכיו"צ, ורא"י אלימחא ה"א וקשה מזה על השיעה שהצ"א הריעצ"א ז"ל יומא דמדאורייתא פסולה ההקדמה [לפני תמיד ש"ש וה"ה אחר תמיד של ציהער"צ כמצואר שם].

ונראה צזה די"ל דצתומא עשה דהשלמה אינו אלא איסורא צעלמא שלא יקריב לפני תמיד ש"ש ואחר תמיד של צהער"צ, ולא כו' פסול צחקרבן, אלא דממילא אי עבר והקריב פסולה מטעם כל דאמר רחמנא לא תעביד אי עבד לא מהני לפי מה שפסק הרא"ש ז"ל צהשובה כלל ז' כרצא דאי עבד לא מהני וע"י השוטה רעק"א ז"ל סי' קכ"ט וסי' קע"ד ואמת שהרבה יש לפלפל אי שייך צנד"ד לומר כללא דאי עבד לא מהני ע"פ הסברות שכתבו האחרונים ז"ל צענין כדח"ר ל"ח אעל"מ, ומ"מ נראה דיש מקום לומר שגם צכאן שייך אי עבד ל"מ שאפי' הנשבע שלא לגרש, דנו התוס' צתמורה ד"ו מטעם א"ע ל"מ ע"ש ואכמ"ל צעיקר ד"ו, וא"ש היעב

האיסור ממילא ליכא פסול דכ"ז אינו לשיטת החוס' וכמשנ"ת.

אבל להריטב"א ז"ל שפיר כתבתי די"ל דכל פסולו דלפני תמיד ש"ש ולאחר תמיד של זבחי זבחי ה"ה הוא מחמת האיסור שעבר ומשום דכדא"ר ל"ת אעל"מ דהריטב"א ז"ל סובר דכל שנאמר בלשון איסור ליכא צ"י כלל דצדקשים צעין שנה עליו הכחוב לעכב וכמש"כ השע"מ שם בשיטת הריטב"א ז"ל ע"ש ושפיר י"ל גם צדקשים דין דכל דא"ר ל"ת אעל"מ, וה"ה צעשה דהשלמה י"ל דמחמת האיסור שעבר מפסל מטעם אי עבד לא מהני, ואע"פ דעכ"פ ה"ה צעשה צעין צדקשים שנה עליו הכחוב לעכב ובלא"ה לא מפסל אע"פ דעבר אמימרא דרחמנא, מ"מ זכו צעשה דקום ועשה שכשלא קיימה החסור מצוה אבל לא עבד איסורא בידים אבל עשה דהשלמה אע"פ שנכתב בלשון עשה מ"מ אזכרה היא שלא להקריב קודם תמיד ש"ש ולאחר תמיד הערב והוא כענין לאו הבא מכלל עשה וכל כה"ג שייך צ"י ענין כדא"ר ל"ת אעל"מ כמבואר בתמורה ד"ו גבי תורם מן הרעה על היפה דהוי לאו הבא מכלל עשה דמכל חלבו ואמרינן החס דנימא כדא"ר ל"ת אעל"מ ע"ש ובלאו הבא מכלל עשה אה"כ לשיטת הריטב"א ז"ל שנה הכחוב לעכב אפי' צדקשים.

ב

תוס' ר"פ תמיד נשחט ד"ה העולה בקשו דהכא ילפינן דתמיד קודם לשאר קרבנות מקרא דהעולה עולה ראשונה וצ"פ כל התדיר מפקינן דתמידין קודמין למוספין מקרא דמלכד עולה הצקר אשר לעולת התמיד וי"ל כו' א"כ קרא דהעולה עולה ראשונה צהקטרה איירי דצהקטרה כתיב וערך עלי העולה וקרא דהתדיר לענין שחיטה שצריך להקדים שחיטת התמיד למוספין דתעשו את אלה בעשיית הדם

הא דאמר אצ"י במנחות מ"ט דאינו אלא למנוח ולא מפסל צהכי דאצ"י לשיטתו דקסבר בתמורה ד"ה דאי עבד מהני, וסוגיא דכ"פ א"ד דאמרינן דאחר תמיד של זבחי זבחי פסול דדיעבד י"ל דאזלא כרצא דאי עבד לא מהני דקו"ל כוונתי לדעת כ"פ.

וממילא אתי שפיר היטב ה"ה דר"פ תמיד נשחט דמבואר דעשה דעשה דפסח דוחה עשה דהשלמה וקשה להסביר דה"ה פסול [ולא איסור בעלמא] ה"ה לא שייך צ"ה דהיי דאין עשה דוחה רק איסור ל"ת ולא מה שח"ה פסול וכנ"ל ולהכ"ל אתי שפיר דכרי כל הפסול הוא מוסחטף מחמת האיסור שעבר אמימרא דרחמנא ומש"ה לא הושינו מעשיו, ובמקום דאיכא דין דהיי להאיסור [דעשה דיש צ"ה כרת דוחה לעשה שצ"ה כרת] ממילא לא עבר כלל אמימרא דרחמנא ושפיר כשר הקרבן שכל פסולא דאחר התמיד הוא רק משום האיסור שעבר אמימרא דרחמנא והכא ה"ה לא עבר וא"ש היטב.

והתוס' מנחות כנ"ל שהוכיחו מהא דלית צ"י דין דהיי שאינו פסול אלא איסור בעלמא לשיטתם אזלו צפסחים דכ"ג שכתבו דנשחט פסח על החמץ לא מופסל הקרבן משום דלא שנה עליו הכחוב לעכב ומבואר שיטת החוס' דגם בדבר הנאמר בלשון ל"ת נמי אינו מעכב צדקשים כשלא שנה עליו הכחוב, וכתב צעשה"מ פ"ח מק"פ דלפ"ז מוכרח דצדקשים ליכא דינא דכל דאמר רחמנא ל"ת אי עבד לא מהני ע"ש וא"כ ה"ה צעשה דהשלמה א"ה לומר דמיפסל מטעם האיסור שעבר, דצדקשים כל שלא שנה עליו הכחוב לא מופסל מטעם כל דא"ר ל"ת אעל"מ ואי מופסל ע"כ שזה פסול בעלמא [ולא משום דעבר איסורא] ושפיר כתבו החוס' דאי פסול הוא לא שייך צ"י ענין דהיי דא"ה לומר לשיטתם שכל פסולו הוא מחמת האיסור שעבר וכשנדחה

לא היו תמיד אלא עולה ולכן לא צ"ע צ"ג גזרי ענים. עכ"ל.

סימן מז

בהא דאין מחשבת אוכלין בזריקה

בהא דאין מחשבת אוכלין בזריקה הוקשה לרש"י ז"ל והלא עיקר דין שינוי בעלים הוא במחשבת בזריקה ח"י במחשבת בשאר עבודות לזרוק לשם אחרים כדאמרינן בזבחים ד"י, ומפרש רש"י ז"ל בדס"א ד"ה כמי דהני שלא לאוכליו כגון חולה וזקן מנויים הם עליו ומחשבתו בעלים ואין כאן מלך שינוי בעלים רק דצפסח איכא דין מיוחד שיהא לאוכליו וזהו דוקא בשחיטה כדכתיב איש לפי אכלו הכוהו וכן פירש"י ז"ל ריש דס"ב דערלים המנויים עליו לא היו שינוי בעלים ע"ש.

ובחידושי מרן הגר"ח ז"ל פ"ב מק"פ מבאר שדעת הרמב"ם ז"ל הוא דגם המנויין עליו כל שאינם ראויין לאכילה לא מחשבתו בעלים שהרי אינם בעלים להחכר בו. וכשמחשבתו שלא לאוכלים היו נמי שינוי בעלים, ומה שאין מחשבת אוכלין בזריקה ולא מיפסל עכ"פ משום שינוי בעלים, הוא משום דאין שינוי בעלים פוסל אלא במחוייב כפרה כמותו כדאמרינן בדר"ב, דמכ"ט אין שינוי בעלים בערלים, דהערל אינו מחוייב כפרה כמותו. ואפי"ל דערל מחשבתו מחוייב כפרה כמותו היינו משום הואיל דאי צ"ע מחקן נפשי אכל זקן וחולה שאין צידם לחקן מחשבתו אינו מחוייב כפרה כמותו, ולכן ליכא בשלא לאוכליו פסול מלך שינוי בעלים כ"א מדין המיוחד צפסח דשלא לאוכליו, וז"ל אלא בשחיטה, ובזה מתבאר היטב מה שפסק הרמב"ם ז"ל דבמחשבת אוכלין בזריקה נהו שהפסח כשר מ"מ אינו יולא בו יד"ח והוא

כחוב, וראיתי בקובץ שיעורים להג"ר אלהן ז"ל כ"ד שהקשה דהא מהאי קרא דכל התדיר דמלמד עולת הבוקר כו' ילפינן בכל דוכתי דתדיר ושאינו תדיר תדיר קודם ומ"ש הקטרת אימורים משאר מלואות דלרין קרא מיוחד שהמיד ש"ש קודם ולא סגי צמה שהוא תדיר.

ונראה צ"ל דדין הקטרת החמיד אינו מלך מלואת קרבן החמיד שהוא חובת היום, דחובת היום כבר קיים בזריקה הדם, וחויבת דהקטרתו הוא מפאת שהוא קרבן, וכל עולה לריכה הקטרה, ולא שאני חמיד משאר עולות שמלואתן להקטירם, ולפי"ן אין הקטרת החמיד מלואת תדירית יותר משאר קרבנות שכולן מלואת אחת הם רק שחפלא זו דחמיד מ"מ תדיר יותר, ואפשר דענין תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם הוא צ"ע מלואות ויש לפלפל.

אח"כ מלאתי בספר זרע אברהם סי' ד' אות י"ד שהביא החוס' דריש זבחים ד"ה כל הזבחים שכתבו דבהקטרה ליכא דינא דלשם זבחה היינו אפי' לכתחילה ח"ל לשם בעלים ולמד מזה דענין מלואות הקטרה אינו מיוחד חייב פרטי של הקרבן, רק הוא חייב כללי דכל מה שהוקרב לגבוה לריבון הקטרה ולכן לא שייך צ"ע לשם בעלים וע"ש אופן שהסביר ד"ז ויש לפלפל, ויתכן עוד דחייב הבאתו והקרבנו דמו חל בשעת הקדשו שלזה הוקדש, אבל מלואות הקטרתו לא בא בשעת הקדשו, רק הקרבנו ועבודת הדם מחוייב להקטיר את האימורים [או כנתחיים בעולה] ואין זה כבר חייב ומלואותו של בעלים רק מלואת הכהנים ולכן ח"ל צ"ע לשם בעלים ויש לפלפל עוד ולא עיינתי צ"ע לע"פ ואין הדברים צרורים אלולי ולא כתבתי אלא להעיר. [הערת חתני מהרמ"ש שליט"א לכאן מהדין שני גזרי ענים שאריך דוקא להקטרת החמיד מוכה דגם בהקטרה הוא מדין החמיד לא סתם מלואת הקטרה, וע"י מנחות פ"ט ע"ב דחמיד שלא לשמה